

West Nile Fever

– dags att börja förbereda sig

Sjukdomar från sydligare breddgrader närmar sig alltmer våra gränser. Ordförande i SBS och veterinären Christina Arosenius rapporterar från ett informationsseminarium om viruset West Nile Fever.

Artikeln har tidigare varit publicerad i Svensk Veterinärtidning.

TEXT: CHRISTINA AROSENIUS

★ Sjukdomar som vi tidigare betraktade som exotiska och enbart förekommande i tropikerna kommer allt närmare våra gränser. För bara några år sedan hade vi nog inte förväntat oss ett utbrott av Blue Tongue i Sverige, men det kom.

Nu ser det ut som om vi kanske också snart kan förvänta oss att West Nile Fever når oss. Våra myndigheter har därför börjat förbereda sig inför ett eventuellt utbrott. Den 9 oktober 2012 hölls ett informationsseminarium i Jönköping följt av en workshop för att diskutera den framtida beredskapen och att ta fram en kunskapsbas.

Flera myndigheter involverade

Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap, MSB, har finansierat en undersökning där Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, under 2011 genomfört provtagningar på fallvilt, självdöda djur, i form av rov- och kråkfåglar samt prover i sju besättningar med frigående höns. Samtliga prover var negativa.

Detta projekt involverar även Socialstyrelsen, Jordbruksverket och Smittskyddsinstitutet och syftar till att föreslå beredskaps- och åtgärdsprogram samt fastställa rutiner för kommunikation mellan myndigheterna. En bra kommunikation mellan human- och veterinärsidan kommer att vara en nyckelfaktor den dagen vi får hit denna sjukdom.

West Nile Fever-seminariet avsåg att förmedla den kunskap vi har i Sverige i

dagsläget, hur det ser ut i vår omvärld vad gäller denna sjukdom, redovisa sjukdomsbilden hos människa och djur, redogöra för smittvägar, tänkbara åtgärder, övervakning och nuläge. Dessutom fick deltagarna en redogörelse för den aktuella situationen i Danmark. Ett femtiotal deltagare fick goda möjligheter att ställa frågor inom dessa områden.

Tyvärr kunde det i sammanfattningen av dagen konstateras att det fortfarande är väldigt mycket som är oklart rörande denna sjukdom och att detta naturligtvis medför att det inte är helt lätt att ta fram bra beredskapsplaner.

Någon riskanalys har inte heller gjorts ännu på SVA, så hur och när vi eventuellt kan förvänta oss ett utbrott i

FOTO: ISTOCKPHOTO

” Sjukdomen har fått sitt namn från det första fallet i Uganda och är vektorburen, det vill säga smittor med en bärare till exempel myggor.

Sverige vet vi inte. Som vanligt gäller det alltså att hålla ögonen öppna och som vanligt är våra praktiserande fältveterinärer då otroligt viktiga för att upptäcka de första fallen.

Sjukdomsbild hos människa

Marika Hjertqvist från Smittskyddsinstitutet, SMI, var den som redogjorde för humansidan vad gäller denna zoonos som orsakas av ett flavivirus. Sjukdomen har fått sitt namn från det första fallet i Uganda och är vektorburen, det vill säga smittor via en bärare, till exempel myggor.

I höstas pågick ett utbrott i Texas, USA, och hittills har 118 människor avlidit. Människor liksom hästar är tillfälliga eller slutvärdar (dead-end hosts) och någon smittspridning mellan människor eller mellan människor och hästar kan inte ske – smittan går via blodsugande myggor.

Reservoarer, bärare av smittan, är vilda fåglar och smittan sprids mellan dem via blodsugande myggor som föredrar fåglar (ornitofila vektorer).

Vid introduktion i ett nytt område är det första man märker oftast en ökad mängd döda fåglar. I USA föll döda kråkor ner från himlen i stor mängd.

Inkubationstiden är 2–14 dagar och symtomen hos människor är i lindriga fall påminnande om influensa, det vill säga hög feber, huvud- och muskelsmärta, ibland utslag.

Lindriga fall brukar tillfriskna inom någon vecka utan kvarstående symtom.

West Nile Fever kan drabba både människa och häst.

FOTO: EVA LADBERG

Någon behandling finns inte, utan får bli understödjande och något humant vaccin finns inte heller. Forskning pågår men det har inte hittills lett till något fungerande vaccin.

Polioliknande symtom

Cirka 15 procent av de som insjuknar kan dock drabbas av svåra symtom och då är dödligheten cirka 5–10 procent. De drabbas då av hjärn- och hjärnhinneinflammation, inflammation i hjärtmuskulatur eller ryggrad som kan ge symtom liknande polio.

De svåra fall som överlever har ofta kvarstående allvarliga neurologiska symtom, till exempel skakningar. Endast cirka 17 procent är helt friska igen efter ett år. Som alltid är det oftast äldre personer och personer med immunbrist som drabbas av detta. En viss oförklarlig könsskillnad har också setts, kvinnor drabbas oftast av lindrig sjukdom och män av den svårare! I Sverige har nyligen det första positiva humanfallet konstaterats men denna person

” Vid introduktion i ett nytt område är det första man märker oftast en ökad mängd döda fåglar, i USA föll döda kråkor ner från himlen i stor mängd.

har smittats i Serbien.

Under 2102 har cirka 300 humanfall konstaterats i Europa, där sjukdomen förmodas finnas permanent i till exempel Italien, Grekland, Frankrike och Serbien. Den är också mycket spridd i Afrika, Mellanöstern, Australien och i USA från Kanada ner till Venezuela.

Sjukdomsbild hos häst

Linda Ernholm från SVA redogjorde därefter för hur sjukdomen yttrar sig hos häst. Alla däggdjur kan drabbas, men blir sällan sjuka, förutom fåglar är det således hästar och människor som

får svåra symtom. Inkubationstiden är även här 2–14 dagar och milda symtom som liknar de hos människa – feber, nedsatt aptit och nedsatt allmäntillstånd.

Cirka 70 procent av de smittade visar inga symtom, 20–30 procent får milda symtom men 1–10 procent får den neuroinvasiva formen, komplikationer i hjärna och ryggmärg, och hos dessa blir dödligheten 30–40 procent men då ingår att många avlivas på grund av de svåra symtomen och kvarstående problem.

För häst finns dock flera fungerande vacciner och i länder där sjukdomen finns permanent, som till exempel i USA, är det vanligt att hästar är vaccinerade. I Sverige finns dock inte vacciner tillgängligt eftersom detta är en epizootisk sjukdom och vi inte vaccinerar mot sådana i nuläget. Det går inte heller att skilja serologiskt om en häst är smittad eller vaccinerad.

År 2002 hade man i USA 15 000 fall på häst och antalet häst- och human- ▶

” I Sverige finns dock inte vacciner tillgängligt eftersom detta är en epizootisk sjukdom och vi inte vaccinerar mot sådana i nuläget.

fall följs ofta åt. Den neurologiska symtombilden innehåller muskelryckningar, främst i huvudet, samt hjärn- och hjärnhinneinflammationer, nedsatt medvetandegrad, skrämnelreaktioner och förlamningar. På Youtube kan man hitta flera korta filmer som visar drabbade hästar och ger bra bilder av hur symtomen yttrar sig.

Vid en provtagning på häst som genomfördes i Sverige 2007 hittade man bara en positiv, importerad och troligen vaccinerad häst. Under 2012 har ingen aktiv övervakning förekommit och den kliniska övervakningen med fokus på misstänkta symtombilder är viktig.

Vektorernas betydelse

De vektorer som kan vara aktuella för smittöverföring finns i Sverige, vi har även tänkbara fågelarter som kan fungera som reservoarer, mest migrerande fåglar och sjukdomen finns i vårt närområde. Vad som avgör vektorernas förmåga är ett stort antal olika faktorer – väder och vind, temperatur, biotop, geografisk distribution, vektorernas reproduktionscykel med mera och vi har dålig kontroll i dag på alla dessa faktorer och deras betydelse.

Insamling av insektspopulationer förekommer på olika sätt men det är ibland svårigheter med att artbestämma myggor och nya arter upptäcks hela tiden. Både ett varmare klimat, trans-

port av olika gods och varor och den allmänt ökade rörligheten har inverkan.

Nyligen har till exempel den asiatiska tigermyggan dykt upp i Europa, en art som kan vara bärare av ett flertal otrevliga sjukdomar. Troligen har den följt med importerade bildäck eller bambuplantor från Kina.

För närvarande finns i Sverige 18 olika myggarter som misstänks kunna sprida WNF-viruset. Att övervaka vektorer och patogener är dyrt då det behöver göras över stora områden och upprepas regelbundet. Ett stort problem är också att det inte finns någon klar bild av vilka fåglar som är reservoarer och vilka myggor som är viktiga vektorer.

Man vet egentligen väldigt lite om hur viruset lever kvar i fåglar och myggor, hur lång tid de är smittbärare, hur stora doser virus som krävs och så vidare.

Situationen i Danmark

Anna Huda från Fødevarestyrelsen (Danska veterinär- och foderstyrelsen) i Danmark berättade slutligen om hur situationen är i Danmark.

Där har man under åren 2011–2012 gjort en studie på förekomsten av WNF på tama och vilda fåglar och hästar. Man provtog 445 utegående höns, 79 flyttfåglar, 77 vilda fåglar som påträffats döda samt 136 hästar. Endast tre positiva prover från flyttfåglar samt ett

prov från en importerad häst påträffades. Slutsatsen är att viruset för tillfället inte cirkulerar i Danmark. En del av studien var också att man ville träna på provtagning och ta fram lämpliga diagnostiska metoder. Provtagningen kommer att fortsätta med samma grupper av djur.

Öka medvetenheten

Den avslutande frågestunden tog upp många oklarheter av vilka en del frågor inte gick att besvara. Kan till exempel svidknott och fästingar överföra sjukdomen, detta har faktiskt uppgetts.

Det finns ett antal, i dagsläget nio, olika stammar av viruset varav en del är mer virulenta. En naiv, helt osmittad, population som drabbas av en av de mer sjukdomsframkallande stammarna, kommer troligen att råka mer illa ut, detta var vad som hände i USA 1999 där sjukdomen spred sig över hela kontinenten på fyra år, utgående från en till New York importerad fågel.

På det Europeiska Smittskyddsinstitutets hemsida, www.ecdc.europa.se, kan man dagligen se uppdatering av smittläget i Europa.

De tänkbara kontrollåtgärder som nu finns är att öka medvetenheten hos läkare, veterinärer och allmänhet, att skydda sig och hästarna mot myggbett, effektiv myggbekämpning och minskning av potentiella myggläckningslokaler. □

FOTO: ISTOCKPHOTO

